

religiøse Liv, Menighedslivet, som man her giver Menighedsraadet at organisere og raade med. I aandelig Henseende tror jeg, at disse Forslag som Helhed ville give det aandelige Liv, det religiøse Liv bedre og friere Vilkaar, end det nogen Sinde før har haft her i Danmark. Her gives, bedre end der hidtil er givet, Lejlighed for Menighedens Medlemmer til at søge den Forryndelse, som de nu finde tjenlig for sig, her gives Lejlighed til friere Menighedsdannelse eller lettere Adgang til Menighedsdannelse end før. Her er aabnet, mener jeg, paa det aandelige, paa det religiøse Livs Omraade de frieste og bedste Betingelser for Livets Trivsel. Det ærede Medlem taler stadig, som om disse „tvungne“ Menighedsraad, som han siger, ville lægge Baand paa Menighedslivet, paa det aandelige Liv her i Landet, men det ærede Medlem skylder stadig Bevis for disse Paa-stande.

Endelig havde det ærede Medlem en tredje Paastand, nemlig at det frivillige Arbejde her i Kjøbenhavn, navnlig Kirkefondens Arbejde, vilde blive forstyrret ved disse Forslag. Ja, det ærede Medlem har paa-standet det samme ved Lovforslagets 2den Behandling, men kom ikke den Gang med noget Bevis. Han er heller ikke kommen med noget Bevis i Dag, og det ærede Medlem *kan* ikke føre noget Bevis i saa Henseende. Der vil ikke blive lagt et Halmstraa i Vejen for dette Arbejde, det kan udføres ganske paa samme Maade som hidtil og lige saa frit som hidtil.

Disse Paa-stande, som saaledes blev fremsatte af disse ærede Medlemmer — det ærede Medlem for Kjøbenhavns 6te Valgkreds (Hammerich) fremsatte jo ogsaa Paa-stande, og det ærede Medlem for Ringkjøbing Amts 4de Valgkreds (Svendsen) sagde, at hvis disse Lovforslag blev til Love, blev det et Mønstrum af en Folkekirke — alle disse Paa-stande ere og blive kun Paa-stande. Der er ikke ført noget Bevis, som kan begrunde disse Paa-stande. Lovforslagene, som de foreligge her, ere blevne begrundede gennem de ledsagende Anmærkninger og ved det Arbejde, der er gjort her i Folketinget for Lovforslagene. De ville sikkerlig langt fra forstyrre, forhindre eller ødelægge noget af det aandelige Liv her i Landet. De ville efter min Overbevisning bringe de ydre Former i en saadan Orden, at der vil blive adskilligt bedre Betingelser for det aandelige Liv under disse Former end under de ældre Former. Her er et Tilbud, som jeg mener, at Kirken som saadan skulde betænke sig stærkt

paa at vise tilbage, og det er et Tilbud, som baade de frisindede og de mere konservative kunne være tjente med at tage imod. Det er blevet sagt før Lovforslagets Behandling i denne Sal, og jeg har hentydet dertil i min første Tale ved første Behandling, at naar der skulde lovgives paa det kirkelige Omraade, skulde der tages paa dette med en mild og nænsom Haand. Jeg har berørt denne Udtalelse tidligere, og jeg tager den frem igen. Efter mit Skøn er der taget med en mild og nænsom Haand paa de kirkelige Forhold ved disse Lovforslag. Adskillige mene, der er taget alt for mildt derpaa, andre, at der er taget for haardt, men det er min Overbevisning, at der her foreligger et Tilbud, som vanskelig vil blive gentaget, hvis det skulde blive forkastet ved fælles Bestræbelser fra de to Sider, som nu ere Modstandere deraf. Jeg vil derfor ikke alene opfordre dem, som kunde ønske noget mere, til fremdeles at holde fast ved dette og søge det gennemført, for at der dog kan blive begyndt paa en virkelig Ordning af vore kirkelige Forhold, men jeg vil ogsaa opfordre dem, som ere Modstandere deraf fra konservativ Side, til at tage Arbejdet op og ikke lade deres Modstand føre dem saa vidt, at de gaa til en Afvisning af disse Lovforslag. Jeg tror, at det fra konservativ Side meget let kunde hævne sig. Jeg skal i saa Henseende henvise til et andet Omraade vidt forskelligt derfra. Jeg skal blot henvise til Skattelovningen, som vi nu have talt om i flere Aar. Der er vist ingen i denne Sal, som ikke er sikker paa, at Landstinget, hvis det havde taget imod de Reedtz-Thottske Skattelove, den Gang de blev forelagte, da var kommet til, at staa med Palmer i Hænderne som et Ting, der forstod Tidens Rørelser og var imødekommende over for dem. Der er vel heller ingen, som er i Tvivl om, at det, Landstinget nu vil gaa ind paa efter de mange Aars Arbejde, gaar adskilligt videre end det, som forelaa i 1897, og dog vil Landstinget, naar det vedtager det, som det nu maaske gaar ind paa, ikke opnaa den Taknemmelighed for dets Stilling, som det vilde have opnaaet i Samlingen 1897, hvis det var gaaet ind paa de da foreliggende Forslag. Det hævner sig fra konservativ Side at afvise et saadant Tilbud, men det hævner sig ogsaa fra anden Side, fra fremskridtsvenlig Side, om man ikke tager Arbejdet op paa det reale Grundlag, som nu ligger for, om man ikke stiller sine Krav saaledes, at de vel indeholde Fremskridt — det skal man al-